

*Mõirgavale täiskasvanule
otsekohe vastata on
tervisele väga kahjulik,
sest siis tunneb tema, et tal
on veelgi vähem õigus.*
(Ottokar)

Asi anti kohtusse!

Saksamaal reguleeritakse enamuse meedia-probleeme liidumaade tasandil. 1984. aasta mais võeti Alam-Saksimaal vastu seadus, mille kohaselt sai võimalikuks era tele- ja raadiojaamade asutamine.

Leidus ringkondi, kes end kohe sellest seadusest puudutatuna tundsid. Ei läinudki kaua aega, kui asi õigluse jaluleseadmiseks Föderaalsetesse Konstitutsioonikohtusse kaevati. Argument oli see, et uus seadus olevat vastuolus kodanike õigusega saada adekvaatset ja objektiivset informatsiooni ning eetrivabaduse printsibiiga laiemas mõttes.

Kohus arutas asja paar aastat ning 1986. aasta 4. novembril andis välja dekreedid, mis pani paika avalik-õiguslike ning era-

jaamade suhete põhialused. Dekreet konstateeris, et mõnede varasemate ettekirjutuste annuleerimisest hoolimata ei pea Konstitutsioonikohus seadust föderaalsete põhiseadusega vastuolus olevaks. Kohus mõistis õigeks dualistliku ringhäälingüsteemi olemasolu, s.t. riigi avalik-õigusliku ja eraringhäälingu samaaegse eksisteerimise, seda muidugi kindlaks määratud tingimuste all.

- Avalik-õigusliku TV ja raadio olemasolu Saksa ringhäälingustees on hädavajalik. Sel põhjusel, et avalik-õiguslike jaamade tegevus ei ole dikteeritud vaataprotsendiga, saavad just need pakkuja kõikehõlmavat programmi. Just see ongi oluline faktor,

mis kindlustab eetrivabaduse kaitse ja tagab objektiivse ning kõiki elusfääre hõlmava informatsiooni jõudmise vaatajani.

- Vastavalt sellele tuleb garanteerida, et riigi avalik-õigusliku ringhäälingu kasutada oleks piisavad tehnilised ja finantssressursid, mis võimaldavad neil seda ülesannet täita.

- Finantseerimine peab toimuma tele- ja raadiojaamade kaudu, kusjuures selle maksu suurus tuleb vajaduse korral muutuvate oludega kohandada.

- Ainult siis, kui riigis on olemas vajalikul tasemel arenev ja vahenditega kindlustatud televisioon ning raadio, on põhiseaduse järgi

lubatav erajaamade rajamine. Seega on avalik-õiguslik ringhääling erajaamade olemasolu eeltingimuseks.

- Kommertsjaamad sõltudes reklaamituludest ja vaatajaprotsentidest, saavad paratamatult pakkuda vaid kitsa valikuga programmi. Kohus, mõistes seda asjaolu, ei pea vajalikuks rangete ettekirjutuste tegemist erajaamade toodangule, et mitte ahistada nende olemasolu. Ometi peab pidevalt seisma hea selle eest, et riigis säiliks tugev ja terviklik avalik-õiguslik TV ja raadio. Salliv ja mõistev suhtumine vajadustesse ei tähenda aga mitte seda, nagu võiksid need tegutseda ilma igasuguste reeglite ja kontrollita. Kommertsringhääling ei tohi

viia välja selleni, et domineerima hakkab üks arvamus või ideoloogia. Eraringhäälingustees peavad tasakaalustatult esindatud saama erinevad ideoloogilised seisukohad ja suunad.

- Eraajakirjanduse raames privileegide andmine trüki-ajakirjanduse esindajatele on konstitutsioonivastane.

Igal juhul on ilmne, et vähemalt Saksamaal on selle dekreediga antud avalik-õiguslikule televisioonile ja raadiole tugev prioriteet ning määratud tema roll kogu muutuv maastikul.

(Belgia Raadio ja TV peadirektori C. Goossens'i ettekandest PBI 1992-1)

SELGITUSEKS

Kes või mis on see PBI, kus Belgia Raadio ja TV peadirektor C. Goossens eelpoolavaldatud ettekande pidas?

PBI (Public Broadcasting International) kui omaette organisatsioon, mis ühendab erinevate maade avalik-õiguslike rahvatelevisioonide tegijaid, loodi poolteist aastat tagasi. Selle mõtte algatajateks olid eelkõige TV Ontario ja Jaapani NMK. Esimene kokkusaamine 1991. aasta novembris saigi teoks Kanadas. Kokku tulid esindajad 22-st Põhja-Ameerika, Aasia, Euroopa ja Aafrika teleorganisatsioonist. Leiti, et probleemid, millega rahvatelevisioonid silmitsi seisavad, on üle maailma tõesti samalaadsed: maksudest laekuv raha ei jõua järgi kaasaegse teletehnika hindadele, riigivõimud ei oska reeglina väärtustada rahva-TV rolli ega mõista tema seisundit kommertsstruktuuride loogiväljas.

PBI teine kohtumine toimus möödunud aasta lõpul Brüsselis. Sellest võttis osa juba üle 30 teleorganisatsiooni. PBI '92 lõppkommünikees fikseeriti muu hulgas avalik-õigusliku televisiooni

tegevuse spetsiifilised lähtekohad, kohustused tänapäeva tingimustes. PBI järgi peab üks õige rahvatelevisioon oma saadetega:

* võtma vaatajat eelkõige kui kodanikku, mitte kui tarbijat;

* lähtuma demokraatlikest põhiväärtustest nagu isiku- ja väljendusvabadus;

* arvestama laste- ja noorteauditooriumi erivajadustega;

* järjekindlalt kaitsma ja arendama kultuuripärandit, pöörates tähelepanu kirjandusele, teatrile, kunstile, teadusele;

* aitama kaasa rahvus- ja paikkonnatunnetuse tekkimisele;

* toetama (ja soodustama) võrdseid võimalusi kõikidele.

PBI '93 saab toimuma sel sügisel samaaegselt Rootsis ja Soomes SR-i ja YLE poolt kahe peale koos korraldatuna. Plaanis on hakata mõtlema nii laialdasemate koostööprojektide peale teletoodangu osas kui ka poliitike ning muude avaliku elu üle otsustajate kaasamisele PBI tegevusse.

"Saate või sarja "ajudestrusti" moodustavad rezhissöör, juhtoperaator, helirezhissöör ja kunstnik, keda ideoloogilises plaanis koordineerib toimetuse esindaja (toimetaja, kommentaator jt.)"

(L. Piip, ETV saatekava koosolek, oktoober 1966)

OPERAATORID ON NÕUS

Sina oled nüüd üks nendest uutest vanadest juhtidest - ETV peaoperaator ja operaatorite osakonna juhataja. Kuidas on?

Olen ju tegelikult seda tööd teinud juba aasta. Minu meelest on kogu see nüüdne ametisemääramiste laine rohkem nagu püssipaugu meetodil tehtud: kõik linnud jahmatatakse korraks õhku ja siis nad maanduvad traatidele tagasi. Vahest ehk ainult see, et mõned traadid nimetatakse lindude õhusoleku ajal ümber.

Kas operaatoritel on plaanis oma tükk teletordist lahti lõigata?

See tordilõikamine, jah... Siin on nüüd Hohensee, kes üritab oma juhtimisteooria järgi maja paika panna. Võib-olla on sellest mingit kasu, aga minu meelest on Tele nii integreeritud asutus, et teda peaks kasellisenä võtma. Siin majas oleme me kõik ju nii üksteisega seotud, paljude nähtamatute niidikestega läbi põimunud. Tegelikult ongi just see vist see asi, mis inimesi siin majas kinni hoiab. Ja kui nüüd seda torti hakatakse lahti lõikama ja inimesi kastidesse jaotama, siis laias laastus tuleb välja nii, et sealpool joont on tellijad (toimetajad, produtsendid) ja meie siin oleme tellimuse täitjad. See rõhutab veelkord siin majas juba niigi väljakujunenud suhtumist, et operaatorid jms. kraam on tähtsuselt teisejärgulised, ainult mingid täitjad. Tegelikult oleme me ju kõik siin majas üks. Tuleb

arvestada, et just valgustaja, operaator, helimees, rezhissöör jpt. on need, kes kujundavad ekraanilolijate imidzhit. Ilma meieta ei oleks staare ja teil polekski, kelle pilte ajalehe "Televisioon" esiküljel eksponeerida. Tele on tiimitöö. Ja võib-olla tuleks hoopis kaaluda, kas mitte lõigata teletortiteistpidi, nii et moodustuksid loomingulised grupid, tiimid, kes mõtleksid koos, arutaksid koos ja teeksid koos saadet.

Minu meelest oleksid paljud toimetajad-rezhissöörid huvitatud ühe kindla operaatoriga töötamisest. Aga kui sa teisipäeval kell 1 aegu kaitsma lähed, siis pead teinekord olema õnnelik, kui sa üldse kaamera saad.

Loomulikult saan ma aru, mis kõike seda takistab. Esiteks juba see, et korralikku tehnikat ei jätku. Häbi öelda, aga meil on ju tegelikult ainult kaks korralikku kaamerat. Ja needki pole enam oma esimeses nooruses. See tõsiasi saab meile saatuslikuks eriti just nüüd, kui kohe-kohe tekib tõeline konkurents. Ma ei tea täpselt, kuipalju arvestatavat professionaalset teletehnikat on olemas kogu Eestis, aga kui ma natuke püüan peast kokku lugeda, siis saan kahe vastu telemajas väljastpoolt maja vähemalt 12 korralikku Betacam-makiga kaamerat. Muidugi ei ole televisioonil raha, aga pole ka perspektiivset tehnikaprogrammi. Me oleme muretsenud odavaid VHS-kaameraid ja oleme nüüd silmitsi sellega, et keegi ei taha neid kasutada. Ja

asjade krooniks: saadete tegemiseks ei jätku ka neid. Kogu see nõukogude stuudiotehnika on aga lausa prügimägi. Peale selle veel SECAM-süsteem, mis teeb hea pildi saamise tunduvalt raskemaks, nõudes rohkem valgust jms. lisatingimusi. Kõige selle tõttu saab kunsti tegemine toimuda vaid üle kivide ja kändude.

Ma ei usu, et kõik meie konkurendid meepottides suplevad, sest teletegemine on KALLIS ASI ja iseeneset ei too ta midagi sisse. Meie nõrk külg on see, et me oleme andnud käest võimaluse reklaamiga ise teenida. Nii et tordi lõikamine ilma võimaluseta muretseda kaasaegset tehnikat võibki jääda ainult tordi lõikamiseks. *Näed sa mingit lahendust?*

Kuniks tehnika ja rahadega on nii nagu on - ja eriti just seetõttu - peaksime rohkem kokku hoidma, püüdma kõige kiuste leida võimalusi, kuidas koos töötades siiski võimalikult hea tulemussaada. Ühes ma olen kindel - tegemise tahtmisest vähemalt operaatorite hulgas puudu ei jää. Sest kes ei tahaks just siin selle väikese palga eest töötada, oleks juba ammu mujale läinud. Nii et säärased hüüdlauseid nagu Taevere paar lehte tagasi kirja pani (*vaata "Telekraat" nr. 11. Toim.*), ei ole selle probleemi lahendamiseks kõige õigem lähtekoht. Selline didaktiline suhtumine just suurendab vastuolu erinevate pooluste (toimetaja - operaator) vahel.

Äsja käisime Pasha Ivanovi, Marika Tuusi ja Rein

Joametsaga Bornholmi õppekeskuses, kus nädala jooksul üritati meie ajud sõna otseses mõttes ümber pöörata. Tegime seal muu hulgas ka praktilisi harjutusi. Nendepoolse juhendamise all sündis infolugu nii, et läksime grupiga kohale, vaatasime toimuvat üle, pidasime lühidalt aru, kuidas seda üles võtta, siis tegime intervjuud ja salvestasime kõik vajaliku. Seejärel pidasime kogu grupiga (kaasa arvatud operaator!) nõu loo kokkumonteerimise osas - see nõupidamine kestis meie parima loo puhul neli tundi (*sic!*). Ja seejärel sai sellest 2-minutilise lugu. Ilma millegi ülearuseta, ilma ühegi kõikuva või ebatäiusliku plaanita. Asi sujus ja rääkis ise enda eest.

Nemad on välja uurinud, et telesaate puhul jõuab sisu inimeseni tervelt 80% ulatuses pildi (audiovisuaalse kujundi) kaudu ja ainult 7% ulatuses jutu kaudu. Ülejäänud 13% jaguneb veel omakorda mitmete lisanäitajate vahel. See tõestab, kui võrd tähtis on tegelikult pilt ja kui väga oluline on leida võimalusi saate hea pildilise külje saavutamiseks iga hinna eest. See tasub vaeva.

Meil on praegu televisioonis suur segadus ja meie - operaatorid - näeme seda eriti hästi: käib ju tegelikult kogu maja elu meilt läbi. Inimesed on avastanud, et midagi on viltu ja püüavad teistele pähe lajatada. Sellest küllap ka need operaatorite ja operaatoritöö kirumised.

Interjuu TOOMAS JÜRGENSIGA

Muidugi on meie üks valupunkte see, et meie operaatoritel ei ole üldreeglina eriharidust. Ontöökogemused ja neil, kes endaga ise tööd on teinud, ka teoreetilised teadmised. Süstemaatilist õpetust meil ju pole olnud ja selle käivitamine nõuaks jällegi raha. Õnneks on nüüd tekkinud sidemed õppekeskustega teistes maades ja nii saame vähemalt mõnele poisile võimaluse anda.

Mida te ootate toimetajatelt-rezhissööridelt?

Sõna otseses mõttes me kutsume teid konstrukt-iivsele ühistööle meiega! Ma tahaksin väga, et igasuguse saate tegemine algaks ettevalmistusperioodist. See on täiesti seadustatud igal pool mujal maailmas. Mujal maailmas on nii, et on olemas juhtoperaator, kes tegeleb koostoietaajajarezhissööriga ainult saate ettevalmistamisega, mõtteprotsessiga, ta ei puuduta kaamerat. Kujutage nüüd ette, et ka meie seaksime sisse süsteemi, et 5-6 operaatorit saaksid palka ainult mõttetöö eest... Nad jääksid tööta. Mitte keegi neid tõenäoliselt ei telliks. Meie tupp ei tule toimetajad ja rezhissöörid selleks, et küsida operaatorit mõttetöö jaoks. Erand on muidugi "Teleteater", kus teisiti lihtsalt läbi ei saa. Teiste saadete puhul ei peeta seda vajalikuks. Ei peeta vajalikuks ei salvestuse-eelset koostööd ega ka operaatorite osalemist montaažis või järeldootmises.

Mis õigusega me saaksime sundida operaatorit veel meiega koos ka montaažis

istuma? Kas talle selle eest makstaks?

Niipalju kui mina tean, oleksid kõik meie mehed sellega meelsasti nõus. Operaatorid on praegu kuupalgalised ja ma saaksin neid montaažhiks või saate ettevalmistuseks graafikusse planeerida. Küsimus on selles, et saatetegijad ei näi seda tahtvat.

Võib-olla nad ei tea ega usu, et see võimalik on?

Ma ei oska muud soovitada, kui et tulge ja küsige. Või helistage telefonil 4685. Ja ongi kogu keerukus.

"Peaksime rangelt arvestama, et televaataja võtab informatsiooni vastu nii silma kui kuulmismäluga. Vastuvõtuprotsessis ei ole nende vahel "metafüüsilist barjääri", vastupidi: silmaja kõrva vahel valitseb kõige tihedam tööjaotus ja koostöö. Ent kui edasi-antavas teleinformatsioonis on need kaks - pilt ja sõna - halvasti sünteetised, tekib paratamatult anarhia. Selle tulemusena langeb televaataja vastutusvõime ja kahaneb kinnistumise efektiivsus. Halb sünteetismine on aga praegu veel AKtüüpilisemaid puudusi..."

(L. Piip, AK peatoimetuse koosolek, jaanuar 1968)

KANALID ON JAGATUD!

Kuus uut(?) omaette televisiooni - "Orsent", BFD "Reklaamiklubi", "Eesti Video", RTV, Tartu Televisioon ja AS "Taska" alustavad tööd...

Meeldetuletuseks - telekanalid on jaotatud niiviisi:

KANALID			
ETV	OSTANKINO	VENEMAA	PETERBURI
Jätkab ilmselt planeeritud mahus üsna samamoodi kui siiani, s.t. + RTV (vähemalt kuni lepingu lõppemiseni)	Ostankino TV programm, 9,5 tundi päevas	18.00-24.00 "Eesti Video"	17.30-00.30 AS "Taska"
	1 tund enne ja 3 tundi pärast nende programmi Orsent-TV saated (vene keeles)	18.00-20.00 Tartu Tartu Televisioon	
	Reedel 7.00-10.00 BFD "Reklaamiklubi"	Laup. ja pühap. 9.00-12.00 RTV	

Ilmselt peavad meie saatevõrgu kavandajad ja saatekava planeerijad joonistama endile kõiki neid aegu jms. sisaldavad paralleelgraafikud ning magama mõnda aega need padja all. Samas on aga juba kuulda vähemalt ühe uue televisiooni teistsugustest mahuplaanidest. Kuna meie käsutuses olev info kuulub kategooriasse "naised saunas rääkisid", pole mõtet sellest siin praegu kirjutada. Oleks tore, kui kõik uute Telede tegijad oma plaanidest ise räägiksid. Sest tegelikult on ju uute telejaamade tekkimine täiesti tervitatav nähtus: aus konkurents tõstab taset ja lõppkokkuvõttes võidab vaataja. Aga temale me kõik töötamegi. Või kuidas?

"TELEKRAAT" PAKUB LEHERUUMI KÕIKIDE
UUTE(?) TELEDE TEGIJAILE!

UUED (?) JUHID

Ei ühtki pisikest juhipoegagi!

SEMINAR AUTORI- ÕIGUSTEST

11. - 12. mail
koosolekute ruumis
(612)

11. mai

13.00 - 15.00

Seminari
sissejuhatus

Päevateema

SUURED

JA

VÄIKESED

ÕIGUSED

(muusika
kasutamisel)

15.00 - 16.00

Vaheaeg

16.00 - 17.30

Seminar jätkub

12. mai

10.00 - 14.00

Keskustelu seminari
teemal

Lektor vastab
küsimustele

Kuigi seminari põhi-
teemaks on muusika,
võib küsimusi esitada
ka muude teletöös
ettetulevate autori-
õiguste probleemide
kohta.

Lektor: Arto Alaspää,
a u t o r i õ i g u s e
spetsialist Soomest.

Seminar ei ole mõel-
dud mitte ainult juht-
konnale. Oodatud on
kõik, kes tunnevad
end oma töös autori-
õigustega seotud
olevat.

DOONORIPÄEV TELEMAJAS

Anda verd tähendab kinkida elu. See on
kõige humaansem kingitus, mida teie iganes võite
teha teisele inimesele.

Vaatamata tänapäeva meditsiinis
kasutatavate ravimite arvukusele ning
efektiivsusele, on paljude haiguste ning
õnnetusjuhtumite tõttu vigastada saanute ravi
mõeldamatu ilma vereülekangeta,
verekomponentide ja -preparaatide kasutamiseta.

Doonorite arv iga aastaga väheneb, kuid
suureneb vajadus doonorivere ja verest
valmistatavate ravimipreparaatide järele. Näiteks
200 ml albumiini valmistamiseks vajatakse 5
doonori verd. Albumiin on verepreparaat, mida
kasutatakse suurtes kogustes põletuste, raskete
maksa- ja neeruhaiguste raviks.

Vereülekaneks vajaliku vere saamise
ainukeseks allikaks on doonor - inimene, kes
vabatahtlikult annab verd teisele tema elu
päästmiseks, tervise taastamiseks.

Doonoriks võib olla iga terve inimene
vanuses 18-60 (65) aastat. Peaksite mõistma, kui
oluline ja vajalik on iga doonori antud veri. Võib-
olla saate sellest kõige paremini aru siis, kui keegi
teie endi perekonna liikmetest vereülekannet
vajab. Kuna iga inimene doonoriks ei sobi (liiga
vana või liiga noor, on põdenud tuberkuloosi,
kollatõbe), siis tuleb just tervel inimesel oma
abistav käsi ulatada, sest nii vajaliku vere
saamiseks seni muud teed ei ole.

Väga tähtis on just esimene vereandmine.
Kui põhjendamatu hirmutundest, mis on aga
üsna normaalne nähtus, vere andmisel on üle
saadud, pakutakse oma verd juba hoopis
meelsamini.

Vere andmine ei kahjusta doonori tervist
mitte mingil määral. Pigem isegi vastupidi:

doonorid põevad ägedaid külmetushaigusi
harvemini; doonoritel arenevad sklerootilised
muutused (kolesteriini kogunemine veres ja
kudedes) tunduvalt aeglasemalt kui neil, kes elus
kunagi pole verd andnud; paranevad uni,
enesetunne ja töövõime.

Soovi korral võib verd anda kuni 5 korda
aastas kahekuuliste vaheaegade järel.

Esimesel korral võetakse verd 300 ml,
järgmistel kordadel 400 ml. Spetsiaalsed
uurimused ja paljuaastased praktilised
kogemused on näidanud, et füsioloogilises
koguses, 400-500 ml ulatuses vere andmine on
doonorile täiesti ohutu ega kahjusta tervist.

Vereandmisele tuleb tulla puhanuna.
Eelmisel õhtul ja hommikul ei või süüa rasvaseid
toite (kaasa arvatud või, koor, piim) ega tarvitada
ravimeid, alkoholi (ka õlut). Rasvase toidu söömise
järel ei sobi teie veri ülekaneks ega preparaate
valmistamiseks. Vahetult enne vereandmist ei
tohi suitsetada, sest verre sattunud nikotiin
ohustab haigeid, eriti imikuid. Vereandmisele
eelnegu kerge hommikueine.

Vereteenistuses töötatakse juba palju
aastaid ühekordselt kasutatavate süsteemidega
(need pakitakse lahti teie silmade ees) - seega on
täiesti välistatud meilt mingi nakkuse saamine.

Kallid telemaja töötajad! 13. mail kella 11.00
- 15.00 vanas telemajas IV korruse õppeklassis
toimub DOONORIPÄEV.

Doonoritele pakume mahla, kohvi,
küpsiseid ja kaasa anname paki maiustusi.

Ootame teie osavõttu! HAIGED
VAJAVAD TEIE ABI!

J. Tamme
Eesti Verekeskuse arst

POOD LÄKS POEMAAL TAGASI!

ETV keldris asunud
toidupood sulges oma
uksed 5. mail. Päev enne
seda vastasid müüjad
"Telekraadile", et neil ei
tasu see äri end ära, et
telemaja inimesed osta-
vad vähe ja pood on oma-
dega miinustes. Küll
lubasid nad kaaluda või-
malust, et sügisel, kui
ostjaid taas rohkem, tagasi
tulla.

Mõnedel ongi hea meel,
et pood ära läks, sest müüs
ta ju mõndagi kaupa

kallimalt kui ümberkaud-
setes poodides müüakse,
turust rääkimata. Teistel,
kel pikemad tööpäevad,
on nüüd jälle muret roh-
kem: kust sa koju minnes
saia-piima võtad...

Ametiühing kaalub
võimalust kuulutada välja
konkurssja otsida uus ning
parem poepidaja, kes
lähtuks meist ja meie
vajadustest, mitte oma
mugavusest. Läbirääkimi-
sed poe küsimustes meie
uue majandustalituse juhi

Vello Läänemetsaga
peaksid toimuma sel
nädalal.

P.S. Poemüüjad olid
telemaja inimeste ostu-
võime peale vist tõesti
pahased, sest 4. mail
müüsid nad teeseldud
naeratuses 26. aprilli
hapukoort. Et see tõesti
pahaks läinud oli, selgus
aga kahjuks alles kodus.

MÜÜA!!!

Müüa uus diktofon CRAIG
(automaatne käivititus,
sisseehitatud valjuhääldi,
lisamikrofoni ja kõrvaklappide
kõlgeühendamise võimalus),
sobilik professionaalseks
ajakirjanikutööks. Hind 600.-
krooni. Samuti müüa helikassette
RAKS C-90SX (normal). Kvaliteet
kontrollitud, hind 13.- krooni.
Pöörduda Tõnu Presjärve poole
helirezhiisööride tuppa, tel 43 45
22, kodus 49 55 68.

**KRAAT
TELE**

Teatud
KUNGLA
DIALOOG CP
arvutl

Kirjutage meile, joonistage meile.
(Postikana, nov. 1993)
VAHENDAME KÜSIMUSI!

Toimetaja TIINA KANGRO (tuba 210, tel. 4642)
Heiki Meeri, Riho Raie, Tarmo Tilsen (tuba 105, tel. 4605)
Fotod: ETV arhiiv
Paljundatud ETV paljunduskontoris